

Hakan M. Yavuz, **Secularism and Muslim Democracy in Turkey**. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 301 s. ISBN 978-0-521-88878-3

Fenomén AKP, islámsky orientované, avšak demokratické politické strany, která od roku 2003 vládne Turecku, přitahuje značnou pozornost badatelů mnoha sociálně-vědních disciplín a jeden z nejnovějších příspěvků na toto téma, kniha *Secularism and Muslim Democracy in Turkey*, je tak vlastně jen jednou ze zhruba tisícovky odborných studií publikovaných v uplynulých devíti letech na dané téma. Přesto práce Hakana Yavuze, tureckého politologa působícího v současné době na University of Utah, zasluží pozornost, zejména pro komplexnost výkladu a širí kontextu, ve kterém je popisovaný fenomén nastíněn.

Hned v úvodu si autor klade otázku, která je v souvislosti s AKP v odborném diskursu mimo Turecko diskutována asi nejčastěji, a sice do jaké míry lze Stranu spravedlnosti a pokroku (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, AKP) pokládat za islámskou, či dokonce islamistickou. Je zjevné, že stranu, která za šest let své vlády vykonala více proevropských reforem než všechny předchozí vlády od roku 1987, kdy Turecko podalo přihlášku do EU, nelze řadit do stejné kategorie islamistických stran, do jaké patří například libanonský Hizballáh. Jako pravděpodobnější by se jevílo označení islámsko-demokratická strana, po vzoru křesťanských demokratů, ostatně od roku 2005 je AKP pozorovatelem v Evropské lidové straně, jejímiž členy mnohá křesťansko-demokratická uskupení jsou, ovšem i taková nálepka by v podmínkách sekularistického Turecka byla problematická. Sám Yavuz dochází k závěru, že AKP je konzervativní stranou, která ve většinově muslimské zemi odkazuje na islámské tradice podobně, jako se konzervativci v křesťanských zemích dovolávají tradic křesťanských.

Dále v textu autor rozebírá konkrétnější otázky související se vznikem a působením AKP, tedy témata typická spíše pro turecký diskurs o analyzované politické straně. Analyzuje zejména ideologické kořeny strany, řetězec politických uskupení, která byla buď svržena vojenským převratem nebo soudně rozpuštěna kvůli porušování sekularistických zákonných norem, a to počínaje Demokratickou stranou Adnana Menderese. Následuje rozbor elektorátu AKP a za specifický autorův příspěvek k diskursu o AKP lze považovat rozbor životopisů dvou lídrů strany, R. T. Erdoğana a A. Güla, coby dvou typů *success story*, se kterými se mohou identifikovat dva výrazné segmenty turecké společnosti, z nichž pochází převážná část elektorátu strany. Životní příběh R. T. Erdoğana tak inspiruje zejména tradicionalistické venkovany a obyvatele východní Anatólie, zatímco na islámsky orientované části městské střední třídy zapůsobí spíše příklad A. Güla, vzdělaného a kultivovaného ekonomu s praxí v předních islámských bankách Blízkého východu.

Praktické politice AKP se Yavuzova monografie příliš nevěnuje, snad jen s výjimkou zahraniční politiky, zde jsou ovšem značné mezery. Pojednává takřka výhradně o vztazích s Evropskou unií a Spojenými státy, přičemž především prizmatem nového oživení americko-tureckých vztahů hodnotí i turecké aktivity na Blízkém východě, zejména v Iráku. Pomíjí tak významný fenomén *neosmanismu*, doktríny, jež se začala prosazovat již počátkem devadesátých let a jež výrazně zesílila právě za vlády AKP. Stejně tak v monografii

nenalezneme mnoho informací o výrazném nárůstu tureckých aktivit, diplomatických i humanitárních, v Africe a obecně ve třetím světě, souvisejících s rostoucím zapojením Turecka do programů OSN.

Navzdory těmto drobným nedostatkům je Yavuzova monografie velmi cenným příspěvkem k studiu současné turecké vládnoucí strany. Podobně jako většina publikací v západních jazycích se věnuje více nezákladnějším otázkám než praktické politice strany, ovšem překonává povrchnost většiny západních autorů a prozrazuje autorovu důkladnou znalost prostředí, kde AKP působí.

Kamil Píkal